

O utrjevanju zakonske zveze

Dr. Bronislav Skaberne

Na vprašanje, kako naj se utrjujejo zakonske zveze, ni lahko odgovoriti, ker je to vprašanje zelo kompleksno. Tu gre za vrsto činiteljev, ki vplivajo na učvrstitev zakonskih zvez. Zakonodaja določa pogoje, ki naj čimbolj utrdijo zakonsko zvezo. Vendar pa psihični in družbeni faktorji kajkrat vodijo do tega, da se v zakonodaji osnovana trdnost zakonskih zvez pojmuje marsikdaj različno. Ta dva činitelja in tudi materialni razlogi so dostikrat tako močni, da še takšne zakonodavčeve omejitve ne morejo kaj prida doprinesiti k utrjevanju ustanove zakonske zveze.

Trdnost zakonske zveze je vsekakor odvisna od izbire zakonskega tovariša, od zrelosti in resnosti zakoncev, pa tudi od samega sklepanja zakonske zveze, saj je v tem pogledu vse preveč lahkomišelnosti. Poudariti moramo celo, da tu ni mnogo razlike med izobraženimi in neizobraženimi ljudmi. Osnovni razlogi, ki slabijo ustanovo zakonske zveze, so tudi kulturna zaostalost ter podcenjevanje važnosti in vloge, ki jo imata v naši družbi zakonska zveza in družina. Zato je borba zoper kulturno zaostalost tudi borba za utrjevanje zakonske zveze. Po šolski in izvenšolski (družbeno-politični) vzgoji je treba pravilno postaviti in tolmačiti vlogo zakonske zveze ter obenem podčrtati socialistično etične poglede na zakonsko zvezo, družino in odnose med spoloma. Gotovo bo k temu mnogo doprineslo tudi I. republiško posvetovanje o izobraževanju staršev v Ljubljani, ki je razčistilo nekatera etična, socialna, pedagoška in ekonomska vprašanja družine.* To gradivo bo s pridom služilo zlasti za šolsko in izvenšolsko izobraževanje naših ljudi.

Naloga in dolžnost vseh nas, naših družbenih organizacij in upravnih organov je, da čimbolj podpremo vsestranski napredek družine, kajti vprašanje zakonske zveze in družine je v svojem bistvu osnovno družbeno vprašanje. Naša družba mora tem vprašanjem posvetiti še več pozornosti in mobilizirati v tej smeri vse moči, da bi se ob sodelovanju vseh naših javnih delavcev in strokovnjakov, z vzgojo staršev in otrok ter posredovanjem potrebne izobrazbe v šolah in izven nje, po upravnih organih in družbenih organizacijah preprečevale napake in odstranjevali madeži, ki se pojavljajo v življenju naše družine in se kažejo zlasti v nepravilnih odnosih med spoloma.

V nedavni anketi slovenskih pravnikov v pravniških krogih širom po državi so nekateri (iz Prištine, Prokuplja, Rume, Šabca, Valjeva in Vršca) predlagali kaznovanje zakonske nezvestobe in celo izvenzakonskega življenja. Osebnostno mnenja, da s kazenskimi in administrativnimi ukrepi skoraj ne kaže utrjevati zakonsko zvezo. S takimi ukrepi bi kaj težko dosegli namen in si tudi ne moremo misliti, kako naj nekoga s kaznimi prisilimo, da bo zvest v zakonu in da ne bo skakal čez oje. Pač pa je II. kongres pravnikov Jugoslavije 21. maja 1958 sprejel resolucijo, v kateri zahteva ustrezne ukrepe zoper sklepanje zakonov med mladoletniki in trše pogoje za razvezo zakonske zveze, kadar za to ni resnih razlogov.

* Zbornik referatov s tega posvetovanja je v posebni knjižici pod naslovom »Delo s starši« izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Obsega 120 strani in stane 300 din. — Op. ur.

Pri vsem tem pa se mi zdi potrebno, da ovržem teorije o nekaterih oblikah seksualnega življenja brez zakonske zveze. Take teorije se pojavljajo pri nas celo v novejši etični literaturi (n. pr. Zagorka Pešič: Moralna problematika odnosa izmedju muškarca i žene, »Rad«, Beograd 1957), dasi mora avtorica priznati, da danes še ni mogoče ukiniti zakonsko zvezo kot obliko, ker še ni pogojev za to. Za nas so monogamija, individualna spolna ljubezen, čistost zakonske zveze in družine temelji družbe in države in lastnost socialističnega gledanja na družbo. To niso nobena sentimentalna in romantična čustvovanja, marveč etična načela, ki jih zahtevajo humani socialistični odnosi med spoloma, odnosi, ki morajo biti na višji stopnji, kot so pa današnji s preživelim pred sodki zgodovinske preteklosti naše družbe.

Ponovno poudarjam, da je treba že v šoli, pa tudi po izvenšolskem izobraževanju seznaniti mladino, še preden začne sklepati zakonsko zvezo, tudi s tem, da zakonska zveza ne obstoji le iz ljubezni, marveč da ima veliko širšo vsebino in življenjske smotre. Bodočim zakoncem je treba predočiti, da bo treba v zakonu premagati različne težave subjektivne in objektivne narave. Mlade ljudi je treba že pred vstopom v zakon opozoriti na to, kako je treba premagati različne težave, da ne bo v zakonu prišlo do nesporazumov, zmerjanja, preprirov, nestrpnosti, dokler slednjic ne preneha zakonska skupnost.

Ko zapustijo mladi ljudje šole z določenim osnovnim znanjem o zakonu, o lepoti zakona, o resnosti zakonske zveze, o družini, o škodljivih posledicah izvenzakonskih zvez, o težavah v zakonski zvezi itd., je treba mladim in sploh zakoncem omogočiti, da v posebnih posvetovalnicah lahko dobijo konkretno pomoč in nasvete za svoje življenje v zakonu. Takšne posvetovalnice se ne bi smele omejiti le na seksualna vprašanja, marveč bi morale imeti različne sodelavce, ki bi bili zmožni svetovati posebno v psiholoških in socialnih vprašanjih zakoncev. V inozemstvu imajo take posvetovalnice za ohranjanje zakonskih zvez lepe uspehe. Tudi pri nas so zahteve po takih posvetovalnicah vedno glasnije, vendar je le pomanjkanje za to delo posebno usposobljenih ljudi razlog, da te posvetovalnice še ne morejo začeti z delom.

Stanovanjske in ekonomske razmere so važen činitelj za utrditev zakonske zveze. V novejši literaturi, ki je bila pri nas objavljena o odnosih med zakoncem (»Umetnost ljubezni«), je v tem pogledu nekaj zelo pesimističnih ugotovitev. Nekateri prezrejo, da se bo z vedno večjimi napori našega ljudstva, še posebno pa s povečanjem produktivnosti dela pri nas povečal tudi naš življenjski standard. Saj nam to dovolj jasno kaže tudi rastoča motorizacija cestnega prometa. Stanovanjski izgradnji pa se v zadnjem času pri nas posveča velika pozornost zlasti v mestnih in industrijskih centrih. Tako moremo tudi v tem občutljivem činitelju pričakovati izboljšanje razmer, kar bo vsekakor ugodno vplivalo tudi na utrditev zakonskih odnosov pri nas.

K utrjevanju zakonske zveze, zlasti v primerih, ko je zaposlena tudi žena, mora prav tako doprinesiti drugačna razdelitev dela v samem gospodinjstvu. Tu gre za osrednje vprašanje nove delitve dela med možem in ženo. Vendar se zdi, da smo tu že na dobri poti. V neki zagrebški anketi je 65%, v neki ljubljanski pa le 36% anketiranih žena odgovorilo, da je delitev dela opravljena in da jim pri hišnih delih pomagajo tudi možje. Kljub temu pa drži, da družina, kjer sta zaposlena žena in mož, ne more sama opraviti vseh poslov, marveč je treba okoli družine organizirati celo vrsto ustanov, ki naj družini pomagajo voditi gospodinjstvo, zlasti pa varovati in vzgajati otroke. To nam je uspelo samo

deloma, vendar upamo, da bo v sklopu stanovanjskih skupnosti mogoče izkoristiti lastne iniciative nas vseh in da se bo v tej skupnosti dalo marsikaj storiti za pomoč družini. Stanovanjske skupnosti kot najbližji kolektiv, v katerega smo včlenjeni vsi, bodo s svojim prizadevanjem pač v skladu z ekonomskimi in družbenimi pogoji, ob pomoči komune, najboljše reševale vprašanja v zvezi z organiziranjem gospodinjstva in skrbi za otroke.

Kar se tiče razvezovanja zakonskih zvez, se danes zagovarjajo tudi mnenja, da naj bi bilo mogoče razvezati zakonsko zvezo, kadarkoli kdo hoče. Toda naš zakon o zakonski zvezi je zakonski zvezi postavil trdne temelje in določa celo, da ni sporazumne razveze, marveč da obstoji le sporazumni predlog za razvezo, pa še ta le iz opravičenih razlogov. Omeniti pa moram, da gredo nekatera naša sodišča večkrat le predaleč, ko tolmačijo omajanost odnosov med zakoncema, ki naj bi vedla do neznosnosti zakonske skupnosti. Taka stališča vsekakor vzbujajo negotovanje zlasti med ženami in tudi trdnosti zakonske zveze in družine ne morejo biti v korist. V praksi naših sodišč so primeri, ko bi res ne bilo treba dovoliti razveze zakonske zveze. To najboljše dokazujejo primeri, ko zakonca tudi po razvezi nadaljujeta skupno življenje ter se nazadnje celo spravita in uredita svoje spore sama. Zakonca bi morala biti med seboj mnogo bolj strpna in bi v svojih odnosih ne smela biti lahkomišelná. Zato moramo v javnosti priboriti veljavo mnenju, ki ne bo dopuščalo ali celo opravičevalo lahkomišelnega odnosa do zakonske zveze, zlasti pa ne do dolžnosti nasproti otrokom. Biti si moramo končno na jasnem, da starši, ki se razvezujejo brez opravičljivih razlogov, dejansko kršijo svojo zakonsko oziroma roditeljsko dolžnost in zakrivijo nasproti svojim otrokom zločin. Kljub temu stališču pa moramo seveda priznati, da je razveza zakonske zveze končno le manjše zlo, kakor je zakonska zveza, v kateri med zakoncema ni ljubezni, spoštovanja in enakopravnosti. Tako zakonsko zvezo je vsekakor bolje razvezati, kakor da je vzrok trpljenja in in otrokom slab vzgled. Omenili smo že, da so celo primeri, kjer na otroke tudi razveza ugodno vpliva. Vendar nas bosta pravšnja mera in strožji kriterij pri razvezah privedla do tega, da bomo vse, kar je resnično naprednega, znali ločiti od le dozdevno naprednega in zaostalega. Tako bodo tudi naša sodišča doprinesla svoj delež k utrditvi zakonske zveze in družine v korist našega naraščaja.

ŠKODLJIVOST RENTGEN. ŽARKOV

Da bi dognal škodljivost rentgenskih žarkov, je ameriški zdravnik **Braestrup** izračunal povprečno starost rentgenologov (60,5 let) in jo primerjal s starostjo drugih specialistov (65,7 let).

Če je ta metoda zanesljiva, je razlika povprečne starosti rentgenologov precej občutna. Spričo poostrenih varstvenih ukrepov pa meni **Braestrup**, da se bo ta razloček v življenjski dobi nove generacije rentgenologov izenačil z drugimi specialisti.

M. K.

NEVARNA IGRAČA

V Ameriki so starši dajali otrokom za igračo vreče iz umetne snovi, v katerih jim je kemična čistilnica vračala obleke. Otroci so si te vreče natikali na glavo. Zaradi trenja med umetno snovjo vreče in otrokovo obleko se je umetna snov nalezila, vreče pa so se spoprijele z obleko in kožo. Tako so se v državi Arizoni pod takšnimi vrečami zadušili štirje otroci, ker jih niso mogli pravočasno rešiti iz njih.

M. K.